

1. Кравченко Г.Ю. Система підвищення кваліфікації в умовах вищого навчального закладу / Кравченко Г.Ю./ збірник наукових праць: Керівник нової української школи: світоглядно-професійні орієнтири. – Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2017 . – С. 76 – 80. (0,2 др.ар.).

СИСТЕМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

*Г.Ю. Кравченко, доктор пед. наук,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

У статті звернено увагу на систему підвищення кваліфікації і перепідготовка педагогічних кадрів в Україні в умовах вищих навчальних закладів

Ключові слова: система післядипломної освіти, підвищення кваліфікації, перепідготовка педагогічних працівників.

В статье обращено внимание на систему повышения квалификации и переподготовку педагогических кадров в условиях высших учебных заведений Украины.

Ключевые слова: система последипломного образования, повышение квалификации, переподготовка педагогических кадров.

The article draws attention to the system of advanced training and retraining of teaching staff in the conditions of higher educational institutions of Ukraine.

Key words: postgraduate education system, advanced training, retraining of teaching staff

Система післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні визначається як самостійна, цілісна, нелінійна та складно організована система, що є невід'ємною складовою системи безперервної освіти. Саме її поява була вагомим досягненням, що значною мірою сприяло підвищенню наукового рівня, професійної майстерності працівників освіти. Система післядипломної педагогічної освіти протягом більш як половини століття традиційно

виконувала три взаємопов'язані функції: *компенсаторну* (ліквідація прогалин у базовій педагогічній освіті), *адаптивну* (оперативна переорієнтація на зміни в освітній галузі та суспільному житті), *розвивальну* (підвищення загальнокультурного розвитку, збагачення науковими знаннями, задоволення пізнавальних інтересів та професійних потреб педагогів) [2].

Підвищення кваліфікації і перепідготовка педагогічних кадрів в Україні традиційно вважаються основними функціями обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (ОППО). Дослідження Т. Сорочан, свідчать, що існує певна специфіка діяльності ОППО в порівнянні з іншими вищими навчальними закладами і науково-дослідними інститутами [4]. Вона полягає в можливості реалізації принципу безперервності освіти. А саме: в ОППО є можливості для забезпечення наступності в розвитку професіоналізму педагогів під час підвищення кваліфікації на курсах і в системі методичної роботи. Досвід існування ОППО свідчить проте, що вони виконують функцію обласних науково-методичних центрів Головних управлінь освіти і науки облдержадміністрацій, забезпечують організаційно-методичний супровід навчально-виховного процесу в дошкільних, загальноосвітніх і позашкільних закладах освіти. До завдань їх діяльності віднесено змістове та організаційне супроводження обласних учнівських та професійних заходів (олімпіад, турнірів, конкурсів, виставок, семінарів, конференцій тощо), координацію діяльності районних методичних служб, надання педагогічним працівникам консультативних послуг. Це суттєво відрізняє їх від інститутів післядипломної педагогічної освіти, які функціонують у складі педагогічних вищих навчальних закладів і реалізують тільки дві функції: *підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників*. Зміст, а головне – методи навчання в ОППО суттєво відрізняються від змісту та методів навчання класичних педагогічних вузів, як і випускники школи суттєво відрізняються від дорослої людини, яка має не тільки фахову підготовку, а й певний досвід роботи, і потребує, перш за все, удосконалення професійної компетентності [2].

Останнім часом система підвищення кваліфікації потребує кардинальних змін. Її завдання вирішуються як на рівні держави, та і на рівні кожного вищого навчального закладу в рамках існуючого законодавства. Серед нормативно-правових актів, які регламентують вирішення наведених вище напрямів діяльності необхідно виділити Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закон України «Про професійний розвиток працівників (2012), Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів (2013), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015), Проект Концепції розвитку освіти до 2025 року (2014), Концепцію розвитку неперервної педагогічної освіти (2013).

Вищий навчальний заклад - окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей [1].

Курси підвищення кваліфікації вчителів та управлінських кадрів закладів системи загальної середньої освіти на базі вищих навчальних закладів здійснюються на підставі листів Міністерства освіти і науки України стосовно дозволу проводити таку роботу: від 04.02.2016 № 1/9-58 «Щодо підвищення кваліфікації»; від 27.04.2016 № 4/3-20-496-16 «Щодо підвищення кваліфікації», котрим дозволено «...надання університетом освітніх послуг з підвищення кваліфікації працівників навчальних закладів системи загальної середньої освіти»; від 18.03.2016 № 6/2-546-16 «Щодо надання інформації», де «...чинними нормативно-правовими актами у сфері освіти не передбачено ліцензування підвищення кваліфікації».

Зміст самого підвищення кваліфікації має полягати, насамперед, у розвитку професійної компетентності педагогічних працівників та керівників загальноосвітніх навчальних закладів уміння оперувати предметним змістом

знань, проектувати й моделювати свою професійну діяльність і самоосвіту на рівні світових вимог. З огляду на це, метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників та керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах вищих навчальних закладів є формування потреби в неперервній самоосвіті, самовдосконаленні освітньої діяльності слухачів в умовах розроблення і впровадження державних стандартів освіти нового покоління, впровадження в освітній процес компетентнісного підходу, досягнень педагогічної науки, прогресивного педагогічного і управлінського досвіду та нових технологій, професійна адаптація і формування у них індивідуального стилю роботи [2]. Цілком стає очевидним, що підвищення кваліфікації, як категорія більш змістовного за обсягом наповнення різновиду навчання, може відбуватись як в контексті практичної діяльності, так і суто у межах теоретичної підготовки фахівця (навчання за програмою довгострокового або короткострокового підвищення кваліфікації).

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників та керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах вищих навчальних закладів має здійснюватися за принципами [2]: *динамічності* – забезпечує можливості щодо внесення змін і доповнень до змісту освітніх програм; *неперервності* – забезпечує широкі можливості у задоволенні різноманітних потреб слухачів з огляду на час, термін, місце та форму освіти; *усвідомленої перспективи* – потребує глибокого розуміння і усвідомлення слухачами і викладачами системи близьких, середніх і віддалених перспектив навчання; *різнобічності науково-методичного консультування (супроводу)* – передбачає високий рівень зацікавленості слухачів і компетентності викладача; *паритетності* – базується на суб'єкт-суб'єктній взаємодії викладачів і слухачів та ін. У підвищенні кваліфікації значну роль відіграють *внутрішні установки та мотиви* педагогів, які спонукають до *саморозвитку, самовдосконалення, самоорганізації*.

Особливості проведення курсів підвищення кваліфікації (КПК) вчителів та управлінських кадрів закладів системи загальної середньої освіти на базі Харківського національного університету (ХНУ) імені В. М. Каразіна

визначають специфіку діяльності в напрямках застосування інноваційних методик у підготовці кваліфікованих спеціалістів для системи закладів освіти, активне використання дистанційних курсів, упровадження для покращення управлінської та контрольної-аналітичної діяльності, науково-теоретичних і практико орієнтованих андрагогічних напрацювань кафедри педагогіки університету. Навчально-виховний процес забезпечують висококваліфіковані науково-педагогічні працівники, які мають власний досвід управлінської діяльності, використання сучасних методик і технологій навчання освітньому менеджменту, базових теоретичних засад андрагогічної освіти, проведення тренувальних занять на базі провідних загальноосвітніх навчальних закладів різних типів і форм власності. Слухачі КПК ХНУ імені В. М. Каразіна мають необхідний рівень професійних компетентностей, для визначення яких слугує Національна рамка кваліфікацій, а саме сформовану *інтегральну компетентність* як «...здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог». Тематичний план (очно-дистанційної форми) навчання передбачає: 210 годин (7 кредитів) за навчальними модулями: соціально-гуманітарний, психолого-педагогічний, професійний.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 19.01.2016 № 34 «Про документи про підвищення кваліфікації» передбачено створення слухачами (директорами та заступниками директорів із навчально-виховної роботи) курсів підвищення кваліфікації випускної (залікової) роботи з її оцінюванням (пункт 7 «Примірного переліку інформації, яка міститься в документі про підвищення кваліфікації»). Назву теми підсумкової (залікової) творчої роботи слухач визначає самостійно під час перших трьох днів навчання (або першого тижня) чи шляхом обирання запропонованої йому, університетом, тематики таких творчих (залікових) робіт, або після консультації з провідним викладачем факультету або Інституту із відповідного фаху та спеціалізації.

Залікова робота проводиться у вигляді захисту-презентації проведеного дослідження (творчої роботи).

Таким чином система підвищення кваліфікації в умовах вищих навчальних закладів набуває принципового значення у системі неформальної андрогогічної освіти – відбувається активний перехід педагогічних працівників та керівників освітніх закладів на вільний вибір навчальних закладів системи післядипломної педагогічної освіти, форм навчання та програм.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>]
2. Олійник В. В. Управління вищим навчальним закладом на системних засадах / В. В. Олійник // Освіта на Луганщині. – 2011. – № 2. – С. 40–44.
3. Олейник В. Профессиональный рост педагогических работников : организационно-педагогический аспект/ Владимир Олейник, Людмила Даниленко // Методист. – 2003. - №34(54) – С. 28-34.
4. Сорочан Т. М. Особливості діяльності обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти щодо вирішення проблем безперервної освіти педагогів / Сорочан Тамара Михайлівна // Післядипломна педагогічна освіта України: сучасність і перспективи розвитку : наук.-метод. посіб. / за заг. ред.: В. В. Олійника, Л. І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2005. –С. 47–61.